

Julian Kałowski

Ks. profesor doktor habilitowany
Marian Fąka

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 39/3-4, 5-8

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. PROFESOR DOKTOR HABILITOWANY MARIAN FAKA

Ks. prof. Marian F a k a, syn Władysława i Pelagii z domu Grzegorzewska, urodził się dnia 25 listopada 1924 roku w Ostrowie Wielkopolskim. Szkołę podstawową ukończył również w Ostrowie Wielkopolskim. Tam też rozpoczął naukę gimnazjalną w państwowym liceum imienia Józefa Piłsudskiego. Po wybuchu drugiej wojny światowej, rodzice zostali osadzeni w obozie koncentracyjnym, a następnie wywiezieni do Generalnej Guberni, dlatego też naukę ukończył w tajnym liceum ogólnokształcącym. W 1943 roku w Kielcach uzyskał świadectwo maturalne, zweryfikowane następnie przez Państwową Komisję Weryfikacyjną 19 marca 1945 roku. W okresie okupacji niemieckiej pracował społecznie w Kielcach w oddziale Rady Głównej Opiekuńczej. W mieście tym rozpoczął również studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Ziem Zachodnich.

W latach 1945-1949 ks. Marian F a k a odbył studia filozoficzno-teologiczne najpierw w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Gnieźnie, a następnie w odbudowanym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Poznaniu. Święcenia kapłańskie otrzymał z rąk Księdza Arcybiskupa Metropolity Poznańskiego Walentego Dymka 11 czerwca 1949 roku. Bezpośrednio po święceniach został skierowany do pracy duszpasterskiej w Bojanowie Poznańskim w charakterze wikariusza i prefekta tamtejszego liceum rolniczego.

Dnia 1 lipca 1956 roku rozpoczął pracę w Metropolitalnym Sądzie Duchownym w Poznaniu najpierw jako notariusz, następnie wiceoficjał, a od 1 stycznia 1985 roku jako oficjał – wikariusz sądowy, którą to funkcję pełnił do chwili obecnej. W latach 1956-1985 był sekretarzem Redakcji miesięcznika homiletycznego „Biblioteka Kaznodziejska”.

W latach 1962-1964 studiował na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i po przedłożeniu pracy magisterskiej oraz zdaniu wymaganych egzaminów w dniu 28 października 1964 roku uzyskał dyplom magistra teologii.

W roku 1965 rozpoczął studia na Wydziale Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie gdzie 26 czerwca 1968

roku uzyskał stopień magistra prawa kanonicznego, a 10 grudnia 1969 roku stopień naukowy doktora na podstawie rozprawy pt. *Synod diecezjalny poznański biskupa Andrzeja Szoldrskiego w roku 1642*. Pierwszego października 1970 roku został zatrudniony na stanowisku adiunkta na Wydziale Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie przy katedrze Historii Prawa Kościelnego w Polsce.

Dnia 28 stycznia 1972 roku Prymas Polski Kardynał Stefan Wyszyński mianował ks. prof. Mariana Fąkę konsultorem Trybunału Prymasowskiego w sprawach super matrimonio rato et non consumato, którą to funkcję pełnił aż do rozwiązania tegoż Trybunału. W latach 1971-1981 sprawował również urząd sekretarza Rady Kapłańskiej Archidiecezji Poznańskiej.

Dnia 21 lutego 1974 roku Rada Wydziału Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie po przeprowadzonym przewodzie habilitacyjnym nadała ks. prof. Marianowi Fące stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego. Na stanowisko docenta został powołany 1 września 1975 roku. W 1975 roku mianowany został przez księdza Arcybiskupa Metropoliteę Poznańskiego Antoniego Baraniaka kanonikiem gremialnym Kapituły Metropolitalnej w Poznaniu.

W latach 1976-1991 ks. prof. Marian Fąka pełnił urząd cenzora diecezjalnego ksiąg o treści religijnej z zakresu prawa kanonicznego. Dnia 28 lutego 1980 roku ks. prof. otrzymał nominację na wicepostulatora w procesie beatyfikacyjnym Sługi Bożego Edmunda Bojanowskiego.

Uchwałą Rady Państwa z dnia 8 kwietnia 1982 roku nadano mu tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego, a Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki powołał go z dniem 1 maja 1982 roku na stanowisko profesora nadzwyczajnego w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie.

Jego zainteresowania naukowe koncentrowały się początkowo wokół problemów polskiego prawa synodalnego. Pod wpływem kierownika Katedry Historii Prawa Kościelnego w Polsce, ks. prof. Ignacego Subery, zajął się początkami tego prawa na ziemiach polskich. Pierwszą poważną i wartościową monografią w omawianej materii stanowi pozycja zatytułowana *Synody arcybiskupa Henryka Kietlicza (1199-1219)*. W pracy tej ks. prof. M. Fąka wyjaśnił

chronologię i charakter poszczególnych synodów, wskazał na piętnaście udokumentowanych synodów tegoż arcybiskupa, które odbyły się na przestrzeni dziewiętnastoletnich jego rządów, sprawowanych w niezwykle burzliwym okresie.

Analogicznej do wspomnianej wyżej problematyki, ale już z siedemnastego wieku, dotyczy rozprawa pt. *Synod diecezjalny poznański z roku 1642. Studium prawnohistoryczne*, Warszawa 1971. W oparciu o źródła archiwalne Autor wykazał tu, w jaki sposób dokonywało się w diecezji poznańskiej przyswajanie zarządzeń Soboru Trydenckiego (1545-1563). Wykorzystując akta biskupie, kapitulne, wizytacyjne i konsystorskie, przedstawił tło religijno-moralne oraz zmagania z wpływami reformacji, które na terenie diecezji poznańskiej były bardzo silne. Autor wykazał, że synod diecezjalny biskupa Andrzeja Szoldrskiego z 1642 roku był przede wszystkim synodem reformistycznym, zmierzającym do wprowadzenia uchwał Soboru Trydenckiego na terenie diecezji poznańskiej. Książd profesor M. F ą k a, co trzeba uznać za jego wielką zasługę, odkrył statuty wspomnianego synodu, które uważano za zaginione. Autor odnalazł także protokół z obrad synodalnych, który umożliwił mu dokładne odtworzenie przebiegu synodu i analizowanych na nim problemów. W rozprawie znalazły się również źródła, z których korzystano przy redagowaniu statutów wspomnianego wyżej synodu.

W swojej działalności naukowej Ks. prof. M. F ą k a wiele uwagi poświęcił kwestii prymasostwa w okresie międzywojennym, kiedy w Polsce było dwóch prymasów – gnieźnieński i warszawski. Powstało wówczas wiele problemów prawnych, szczególnie zaś spontanicznie narzucało się pytanie: który z nich jest legalnym prymasem Polski?

Ks. prof. W. F ą k a zajmował się również prawem wyznaniowym, analizując różne akty prawne dotyczące relacji Kościoła i Państwa w aspekcie historycznym. W opublikowanych pozycjach skoncentrował się najpierw na kościołach protestanckich w naszym kraju. Omówił reorganizację siedmiu kościołów protestanckich w Polsce Odrodzonej, ich dążenia unifikacyjne, stosunek do odrodzonego Państwa Polskiego i sprawę Wydziału Teologii Katolickiej w Warszawie, a następnie sytuację prawną kościołów protestanckich w okresie okupacji niemieckiej i Polsce Ludowej.

Zasadniczą pozycją, oprócz innych, z zakresu prawa wyznaniowego stanowi dzieło pt. *Stan prawny Kościoła katolickiego w Wielkim*

Księstwie Poznańskim w latach 1815-1850 w świetle prawa pruskiego, Warszawa 1975. W pracy tej Autor poddał analizie prawnej system kościelnopolityczny, realizowany przez państwo pruskie w stosunku do Kościoła katolickiego oraz normy prawne wydane dla katolickiej społeczności kościelnej.

Dla celów dydaktyczno-wychowawczych ks. prof. M. Fąka, opracował i wydał drukiem pozycję pt. *Państwowe prawo wyznaniowe Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Wybór tekstów źródłowych*, Warszawa 1978. Zbiór został sporządzony pod kątem wykładni norm prawnych, które obowiązywały w Polsce i dotyczyły relacji Kościół-Państwo.

Ks. prof. M. Fąka, – pełniący odpowiedzialne funkcje w sądownictwie kościelnym – opracował również podręcznik praktyczny pt. *Normy ogólne kanonicznego procesu sądowego*, Warszawa 1978. W publikacji tej, opartej na światowej literaturze przedmiotu, Autor nie ograniczył się tylko do obowiązującego wówczas kanonicznego prawa procesowego, lecz uwzględnił również schemat przygotowywanego nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego.

W swojej działalności naukowo-dydaktycznej ks. prof. M. Fąka sporo uwagi poświęcił również problematyce prawnej dotyczącej instytucji rady kapłańskiej, kapituły katedralnej itd. Z uwagi na ponad czterdziestoletnią pracę w sądownictwie kościelnym interesował się szczególnie kanonicznym prawem małżeńskim i prawem procesowym.

Ks. prof. M. Fąka współpracuje czynnie z innymi ośrodkami naukowymi w Polsce i poza Polską. Jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Kanonistów (Consociatio Internationalis Studio Iuris Canonici Promovendo), Międzynarodowego Stowarzyszenia Historyków Prawa oraz Stowarzyszenia Prawa Kościołów Wschodnich. Ks. prof. Marian Fąka bierze również czynny udział w konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych, na których wygłasza referaty. Jest on cenionym recenzentem prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych. Powierzono mu też obowiązki recenzenta oceniającego dorobek naukowy do tytułu profesora. Wypromował wielu magistrów i doktorów.

Ks. Julian Kałowski MIC